

ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМ У СПАДКОВОМУ ДОГОВОРІ

Доповідач: Сокрута Ю.Б., студентка гр. Ю-95, СумДУ

Науковий керівник: Алещенко І. О., викладач кафедри АГПФЕБ

Становлення в Україні ринкових економічних відносин зумовлює необхідність кардинального реформування як цивільного законодавства в цілому, так і окремих його складових, зокрема договірних відносин. Навколо інституту спадкового договору, виникає багато проблем, пов'язаних із внутрішньою суперечністю норм, які регулюють даний інститут, та їх практичною реалізацією.

Спадковий договір є інститутом договірної, а не спадкової права, незважаючи на його розміщення у Книзі шостій ЦК України – “Спадкове право”. До спадкового договору не застосовуються норми спадкового права в силу відсутності юридичного складу спадкового правонаступництва, за таким договором відбувається розпорядження належним відчужувачеві майном ще за життя, але із набуттям набувачем права власності на майно після смерті відчужувача. Отже, вищезазначений договір має подвійну правову природу: він одночасно є і розпорядженням на випадок смерті, і договором. Це означає, що такий спадковий договір є однією з підстав спадкування, а зроблене у ньому розпорядження на випадок смерті не підлягає односторонній зміні чи скасуванню.[5]

Теоретична основа дослідження даної проблеми викладена у працях багатьох вчених, зокрема: 1)Шама Н.П.- спадковий договір як підстава правонаступництва, 2)Шама Н.П.- правова природа спадкового договору, 3)Шама Н.П.- правовий статус сторін спадкового договору, 4)Заїка Ю.О.- пріоритети спадкового законодавства за ЦК України, 5)Заїка Ю.О.- окремі проблеми спадкового права, 6)Заїка Ю.О.- чи потрібен спадковий договір, 7)Антошкіна В.К.- проблеми спадкових договорів, 8)Васильченко В.В.- юридична сутність інституту спадкового договору та його місце в системі цивільного права, 9)Коваленко Т. П.- спадковий договір, 10)Мазуренко С.Б.- особливості укладення спадкового договору та ін.

При дослідженні інституту спадкового договору варто розглянути питання щодо поняття спадкового договору, його змісту, не досліджені спеціальні підстави припинення спадкового договору, правові наслідки неналежного виконання спадкового договору .

В останні роки, потребують докладнішого вирішення питання, пов'язані із виконанням спадкового договору, його розірванням, правовими наслідками неналежного виконання спадкового договору та ін.

Дослідження зазначених питань має важливе значення для вдосконалення цивільного законодавства України та відповідає потребам практики. Цивільно-правова характеристика спадкового договору як інституту договірної права, а також визначення його юридичної природи, змісту та правового статусу сторін, підстав його припинення та особливостей правового регулювання відносин, які виникають на підставі цього юридичного факту, дозволяє дослідити розвиток спадкового договору, уточнити коло осіб, які можуть бути відчужувачем та набувачем у спадковому договорі, та проаналізувати положення законодавства щодо особливостей укладення спадкового договору за участю подружжя [2, с.394].

Істотними умовами спадкового договору є умови про майно, яке після смерті відчужувача перейде у власність набувача, дії, які зобов'язаний вчинити набувач відповідно до умов договору, та

інші умови, на включенні яких до змісту договору наполягає хоча б одна зі сторін. З метою забезпечення виконання спадкового договору після смерті відчужувача пропонується передбачити в законі коло осіб, яким надати право вимагати розірвання спадкового договору та повернення майна, набутого на підставі спадкового договору, у разі невиконання набувачем своїх обов'язків після смерті відчужувача [4, с.174].

Важливим є подальший розвиток теоретичних положень щодо сутності спадкового договору. Всупереч своїй назві, спадковий договір, який одержав правове регулювання у Гл.90 ЦК України, не передбачає переходу майна від відчужувача до набувача в порядку спадкування [1, с.361]. До спадкового договору не застосовуються норми спадкового права. Сутність спадкового договору згідно ЦК України як інституту договірної, а не спадкового права проявляється в тому, що за таким договором відбувається розпорядження належним відчужувачеві майном ще за життя, але із набуттям набувачем права власності на майно після смерті відчужувача.

Таким чином, зважаючи на особливість спадкового договору, пов'язану з моментом набуття набувачем права власності на майно відчужувача, замість права вимагати розірвання спадкового договору набувачем доцільніше буде закріпити в законі право набувача в будь-який час до моменту смерті відчужувача відмовитися від спадкового договору. У цьому разі набувач не має права вимагати повернення того, що було виконане ним за зобов'язанням до моменту відмови від договору [3, с.223].

Отже, в сучасному законодавстві існує багато спірних питань в спадковому договорі- це і є тематикою подальших наукових досліджень, вдосконалення національного законодавства стосовно регулювання відносин, які виникають на підставі спадкового договору.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16 січня 2003 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15>
2. Цивільне право України: Академічний курс: Підруч.: У 2-х томах/ За заг.ред. Я.М. Шевченко. – Т.1. Загальна частина – К.: ІнЮре, 2004. – С.394.
3. Шама Н.П. Підстави розірвання спадкового договору// Університетські наукові записки. – 2007. - № 4 (24). – С. 223.
4. Заїка Ю.О. Спадкове право України: Навч. посіб.- К.:Істина 2006.- С.25.
5. Цивільний кодекс України. Коментар /За ред. Є.О.Тхора - Харків, 2003.